

EFE

Arriba l'hora del canvi a Mèxic?

El 2 de juliol vinent els mexicans tindran l'oportunitat de fer un canvi històric, ja que per primer cop en 70 anys el partit governant podria ser diferent al Partit Revolucionari Institucional (PRI). El candidat amb més possibilitats és el dretà Vicente Fox.

El Partit Revolucionari Institucional (PRI) s'enfronta al repte més important dels seus 71 anys al capdavant del govern de Mèxic. Malgrat l'esforç de la maquinària d'un partit que estén les arrels per bona part de la societat, el candidat de l'Aliança pel Canvi, Vicente Fox Quesada, va per davant del priista Francisco Labastida Ochoa en les en-

questes de les eleccions presidencials del proper diumenge.

En les últimes setmanes, els dos principals candidats, Fox i Labastida, recorreran l'immens país (quasi dos milions de km², 95 milions d'habitants) a la recerca del vot indecís i per assegurar el suport dels feus tradicionals. Labastida va recuperar el llenguatge populista del PRI mentre que Fox

incidirà en un missatge planer, en la seua voluntat de "governar per als pobres".

La consigna de Labastida. En el míting més important de la campanya, celebrat al Zócalo de la capital federal, el diumenge, dia 18 de juny, Labastida va repetir la seva consigna, "guanyarem", davant els 70.000 treballa-

dors d'empreses públiques, funcionaris, camperols i venedors ambulants que havien anat a l'acte a canvi de l'esmorzar o per no ser repressaliats. "O anem tots endavant, corregint allò que no ha funcionat i fent canvis perquè vostès visquin millor, o anem enrere; jo no tinc dubtes: cap enrere, mai", va proclamar el candidat del PRI.

Com en anteriors mítings, Labastida va ser breu —el discurs va durar 17 minuts— i poc concret. En lloc d'explicar el seu programa, va desqualificar el govern del districte federal, en mans de l'esquerra Partit Revolucionari Democràtic (PRD), i va defensar que les eleccions seran netes. "Solament els que se saben derrotats pregonen fraus anticipats que solament existeixen en la seva imaginació o desesperació", va enfatitzar.

Labastida responia així a les advertències de Fox i el candidat de l'Aliança per Mèxic, Cuauhtémoc Cárdenas, que van assegurar que no acceptarien els resultats si es cometien irregularitats. "No volem un altre govern il·legítim, no volem sis anys més com els que ja vàrem tenir amb Carlos Salinas de Gortari", va declarar Cárdenas a Puebla.

En les eleccions presidencials de 1988, Cárdenas, líder del PRD, va estar a punt de guanyar Salinas, l'aspirant presentat pel PRI. Cárdenas va obtenir una tercera part dels vots, però el resultat real no es va arribar a conèixer perquè va haver-hi de tot —compres de vots, actes alterades— per tal d'evitar que el PRI perdés la presidència. En saber-se el resultat, milers de persones van sortir als carrers de les principals ciutats mexicanes, en una protesta que va marcar l'inici del declivi del PRI, el partit-estat.

El llegat de Salinas de Gortari. Salinas, que es presentava com un home honest, contrari a la corrupció, es va distingir per la seva incompetència. Va ser incapaç d'afrontar la rebel·lió de Chiapas, l'I de gener de 1994, i moralitzar una administració

Un home de partit, un executiu carismàtic i un dissident honest

A l'esquerra, Francisco Labastida, candidat del PRI; al centre, Vicente Fox, cap de l'Aliança pel Canvi; i, a la dreta, Cuauhtémoc Cárdenas, líder del PRD.

Francisco Labastida Ochoa, un home de partit, en el qual milita des de fa 37 anys, no era el candidat del president Zedillo en les eleccions primàries, les primeres que convocava el PRI per demostrar que apostava per la democratització. Labastida va aconseguir ser escollit malgrat les crítiques per la seva gestió com a secretari de Governació (ministre de l'Interior). "Haig de reconèixer que el conflicte de Chiapas va quedar pendent", va admetre a la revista *Proceso*. Però a Labastida també se li recrimina que no hagués aturat l'imparable augment de la delinqüència, convertida en una de les principals preocupacions dels mexicans, sobretot dels urbans, i la seva indefinició programàtica, i se li recorda el pas, poc gloriós, per la governació de l'estat de Sinaloa.

En canvi, Fox és un executiu entrat en política, que va destacar, per polèmic, com a governador de l'estat de Guanajuato, quan va teixir tot un entramat que li va permetre dominar el sector més conservador del partit, representat pel dirigent històric Diego Fernández. De la seva etapa de delegat de la Coca-Cola a Mèxic li queda el parlar clar i la capacitat de seduir, en especial a les dones, segons la premsa. El seu carisma queda demostrat en el fet que l'associació Amics de Fox, una cosa com el maragallà Ciutadans pel Canvi, té el doble de membres que el Partit d'Acció Nacional (PAN).

El tercer en discòrdia és Cuauhtémoc Cárdenas, el qual va néixer a la residència presidencial Los Pinos, fa 62 anys, fill de Lázaro Cárdenas, el president a qui tant deuen els republicans espanyols i catalans. Dissident d'un PRI que considerava podrit, va fundar el Partit Revolucionari Democràtic (PRD), que ha convertit en una formació de referència de l'esquerra parlamentària mexicana. Com que no poden dir que és corrupte, perquè ha fet de l'honestat el seu signe, els seus enemics argumenten que la seva gestió al front del govern del districte federal ha estat un desastre. A. C.

que mostrava signes de degradació. El març de 1994 va ser assassinat Luis Donaldo Colosio, el candidat designat per Salinas per a les eleccions presidencials. Uns mesos després, va ser mort el secretari general del PRI, José Francisco Ruiz Massieu, defensor de les reformes polítiques i econòmiques. Per la mort de Massieu va ser condem-

nat Raúl Salinas de Gortari, el germà de l'ex-president.

Els escàndols i la gravetat de la crisi financera, coneguda com "l'efecte tequila" i que va obligar els Estats Units a intervenir-hi, no van afectar el candidat del PRI en les eleccions d'agost de 1994. Ernesto Zedillo va obtenir el 48% dels vots, mentre que Diego Fernández, del PAN, va aconseguir

Nord ric, sud pobre

L'entrada en vigor del Tractat de Lliure Comerç (TLC, també conegut per NAFTA), l'1 de gener de 1994, ha incrementat les diferències entre el nord i el sud. Els estats del nord, pròxims als Estats Units, aporten més de la meitat del producte interior brut, mentre que els del sud només n'aporten el 15%.

Bona part de les fàbriques d'ensamblatge, les *maquillas*, que s'han instal·lat a Mèxic ho han fet al nord, prop de la frontera de la potència a la qual van a parar més de la meitat de les exportacions. L'activitat econòmica ha fet que la renda per càpita d'alguns estats del nord, com Nuevo León, es pugui comparar amb Corea del Sud i Taiwan. Per contra, els estats del sud tenen una renda semblant a la dels països centramericans, en especial la veïna Guatemala i Hondures. El nord, per tant, gaudeix d'una renda que és quatre vegades la del sud.

Les diferències també són abismals en salut, educació i preferències polítiques entre un nord més blanc i un sud més mestís i indi. El 12% del sud és població índia. A Chiapas, per exemple, els nens només van a l'escola, de mitjana, un any, mentre que a Nuevo León, un dels estats més dinàmics, hi van dotze anys, quasi com a Europa. La natalitat de les dones de Chiapas, Yucatán, Campeche o Quintana Roo és de més de cinc fills, tres més que al nord. Durant aquests setanta anys de PRI, els dirigents d'aquest partit s'han aprofitat de la pobresa i la ignorància d'aquestes zones del sud per consolidar unes xarxes clientelistes que han impedit que quallessin les altres formacions. Així, bona part dels estats del sud estan governats pel PRI mentre que el PAN i el PRD han aconseguit controlar alguns estats del nord. A. C.

el 25% i Cárdenas tan sols el 16%. Tanmateix, res va ser igual després del sexenni de Salinas, ja que Zedillo va intentar modernitzar el PRI, anquilosat per decennis de clientelisme i corrupció. L'hegemonia del partit-estat, de la formació que neix de la revolució mexicana, perillava per l'ascens imparable del Partit d'Acció Nacional (PAN) i el PRD.

En aquests sis anys, Zedillo ha arraconat alguns membres dels sectors més conservadors del partit, els anomenats "dinosaures", ha posat fre als fraus electorals i ha convocat les primàries per elegir el candidat a les presidencials, és a dir, que ha renunciat al tradicional privilegi del cap d'estat de designar el seu successor, l'anomenat *tapado*. L'oposició va aprofitar l'espai de poder guanyat al PRI, batejat com nou PRI, que va perdre la majoria absoluta al Congrés dels Diputats. Amb la bandera de la lluita contra la corrupció i l'obertura econòmica, el PAN es va consolidar en alguns estats, en especial del nord. L'heterogeni PRD, "una mescla d'ex-comunistes i ex-priistes", en paraules del periodista René Delgado, va obtenir el govern del districte federal i d'alguns estats importants, com ara la Baixa Califòrnia Sud, i es va confirmar

com la primera força d'oposició parlamentària.

El vehement Fox. En política econòmica, Zedillo va continuar amb les privatitzacions, rebutjades tant pel PRD com els sindicats priistes, va estabilitzar el peso i va impulsar els intercanvis amb els Estats Units. Les mesures van ajudar a superar la recessió de 1994-95, període en què l'economia va créixer de manera negativa (-6,2%). Segons l'Organització Mundial de Comerç (OMC), les exportacions van créixer el 15% l'últim any, una xifra que demostra el dinamisme de l'economia mexicana.

Si Labastida és curt en paraules en els mítings, Fox és el contrari. Vehement i explosiu, Fox va blasmar el PRI en bona part de les intervencions. "Direm adéu a la impunitat i a la corrupció", va proclamar a Jalapa, capital de l'estat de Veracruz. "Li direm adéu sense rancúnia ni violència perquè el *pritànic* s'enfonsa de forma irreversible", va afegir.

Els atacs contra el PRI els va alternar amb els missatges en favor dels més pobres i els gestos cap a Cárdenas perquè s'unís a la seva candidatura. "Hi ha vents huracans de democràcia que ens deixen veure amb claredat el Mèxic

que volem, un Mèxic sense pobresa ni marginació, amb feines dignes i ben pagades", va dir el candidat de l'Aliança pel Canvi i líder del PAN.

Eufòric per les enquestes, que li donaven una setmana abans de la consulta el 40% dels vots, sis més que a Labastida, Fox va prometre més recursos per a l'educació pública "laica i de qualitat" i va recordar els "germans indis reprimits", la comunitat que tots recorden només quan arriben les eleccions.

El canvi de Cárdenas. El tercer candidat segons les enquestes és Cárdenas, que obtindria el 15% dels vots. En la campanya, el dirigent del PRD ha accentuat el caràcter social del seu programa i ha carregat alhora contra Labastida i Fox, que li va proposar de participar en una candidatura conjunta. "Nosaltres no volem un canvi de façana, no volem que una façana tricolor ens la pintin de blau", va proclamar Cárdenas a Morelia, estat de Michoacán, en referència als tres colors de la bandera del PRI i el color blau del PAN.

"És un sistema representat, de fet, per dues candidatures que si bé no són iguals sí que tenen moltes coincidències", va assegurar

ROSANNA PUCHADES

el líder de l'esquerra. Cárdenas és l'únic dels tres principals candidats que qüestiona la política econòmica, en especial les privatitzacions. En aquest punt coincideix amb els "dinosauris" del PRI, que s'oposen a l'entrada de capital estranger en empreses tan significatives com Pemex (Petròleos Mexicanos).

Els vots captius del priisme.

La premsa mexicana crítica amb el priisme, en especial el setmanari *Proceso* i el diari *Reforma*, han insistit en els seus reportatges electorals sobre la compra de vots per part dels dirigents locals i sindicals del PRI. Segons un estudi fet per les organitzacions mundials, dels Estats Units, i Aliança Cívica, de Mèxic, 2,4 milions de mexicans havien sofert coaccions del partit governamental per aconseguir el seu vot.

Proceso explicava com actuen els *guerreros*, els militants del partit que s'encarreguen d'aconseguir vots promentent càrrecs i utilitzant els programes socials. A l'estat de Colima, el govern va facilitar a milers de famílies sacs de ciment i làmines d'asbest a baix preu per a fer les cases. A Yucatán, el governador Víctor Cervera Pacheco distribueix bicicletes (50.000 durant la campanya), màquines de cosir, adobs i fins i tot construeix cases en les zones més empobrides. "Per controlar els camperols en la jornada electoral, els promotors tracten que votin en públic, per observar

per qui voten. Si no poden fer-ho, els demanen que els mostrin les butlletes", diu un document elaborat pel Front Cívic Familiar.

Els petits regals i les promeses també serveixen per omplir els llocs on se celebren els mítings del partit. Al cèntric Zócalo, molts assistents admetien que havien estat obligats pels directius de les empreses estatals a anar a l'acte, que va concloure amb una actuació del cantant Juan Gabriel. Els treballadors de les petroleres de l'estat de Tabasco rebien un dia de festa mentre que als camperols se'ls havien promès articles per treballar el camp. Els venedors ambu-

lants, coneguts per la seva informalitat, havien de recollir un rebut signat, sense el qual serien castigats amb un mes sense permís per vendre.

En el míting del Zócalo, segons el diari *Reforma*, es van repartir 10 tones d'aliments i 60.000 botelles d'aigua. Cadascun dels 70.000 assistents, transportats a l'acte amb 2.000 camions i 200 autobusos, va rebre un borsa, coneguda per "*PRI-paquete*", que contenia un entrepà, un suc de fruites, una crema per a la pell, una botella d'aigua mineral i un plàtan.

Antoni Castel

Vine a viure els Pirineus

Tant i tan a prop!

Quin cap de setmana! Quan vam pensar en un lloc que tinguéssim una mica de tot, no vàrem buscar gens: els Pirineus de Lleida esport d'aventura, escalada, routes a cavall. Fins i tot ens hem atrevit a volar en ala delta! A la nit, sopars exquisits i vits d'èxtasi i somni a les acollidores cases rurals. Ens hem fet una promesa: tornar una altra vegada a Lleida. Aquí tenim tant i tan a prop.

Demana'ns informació!
Patronat de Turisme, Diputació de Lleida.
 Apartat de correus 827 - 25080 Lleida Tel. 902 10 11 10
 Fax 973 24 55 58 - E-mail lleidatur@lleidaturnes - www.lleidaturnes

Us agrairia que m'enviéssiu informació gratuïta de:
 Informació general Natura Esport / Aventura Cultura Turisme Rural

• Nom i cognoms: _____ Eilat: _____
 • Adreça: _____
 • Ciutat: _____ C.P.: _____ Tel.: _____

Activitzo el tractament d'aquestes dades i la seva incorporació a un fitxer automatitzat del Patronat de Turisme - Diputació de Lleida - per a la realització d'activitats informatives sense perjudici dels meus drets d'accés, rectificació i cancel·lació